

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84781,Lutowski-Wojciech-Zdzislaw.html>
2022-10-03, 16:15

Lutowski Wojciech Zdzisław

LUTOWSKI Wojciech Zdzisław (24 V 1809, Jabłonica k. Radomia – 16 II 1871, Ciudad Bolívar, Wenezuela), mechanik, wynalazca, budowniczy. Syn Benedykta, niezamożnego szlachcica, i Zofii z Sekulskich.

Ukończył gimnazjum w Radomiu i od 1827 studiował na oddziale mechanicznym Szkoły Przygotowawczej do Inst. Politechnicznego w Warszawie, gdzie od 1828 został pomocnikiem profesora, a w 1829 uzyskał stypendium; równolegle na UW studiował m.in. sztuki piękne i matematykę (od 1828). Walczył jako artylerzysta w powstaniu listopadowym, ranny w bitwie pod Ostrołęką (26 V 1831), został odznaczony Krzyżem Srebrnym Virtuti Militari i awansowany na porucznika. Po klęsce, przejściowo internowany w ławie w Prusach, od I 1832 przebywał na emigracji we Francji, gdzie w 1833 podjął studia w École Centrale des Arts et Manufactures w Paryżu, uzyskując tam w VIII 1835 dyplom inżyniera mechanika. Przez jakiś czas pracował w warsztatach kolejowych linii Paryż–Saint-Germain nad konstrukcją pospiesznego parowozu pod kierownictwem M. Seguina. W 1838 L. był współzałożycielem emigracyjnego Tow. Dawnych Uczniów Szkoły Paryskiej Sztuk i Rzemiosł (przekształconego w 1841 w Tow. Przyjaciół Przemysłu). W 1839 przeniósł się do Anglii, gdzie wstąpił do Grona Londyńskiego Tow. Historyczno-Literackiego Przyjaciół Polski. Przez jakiś czas przebywał w Birmingham i utrzymywał się z malowania portretów gospodyń domowych. Dzięki rekomendacji bawiącego w Londynie prezesa Banku Polskiego, H. Łubieńskiego, został zatrudniony w przedsiębiorstwach technicznych J. Walkera, a potem J. Braitwhite'a, nie potrafił jednak zainteresować przedsiębiorców brytyjskich swymi pomysłami nowego typu parowozu i udoskonalenia luf armatnich. Przez ponad rok pracował u znanego fizyka wynalazcy Ch. Wheatstone'a; zapoznał się tam z techniką telegrafii elektromagnetycznej.

W 1841 wyjechał do Wenezueli, dotarł tam w końcu XI tego roku i osiadł na stałe. Zajmował się głównie budownictwem, przede wszystkim dróg bitych (pierwszą z nich, Valencia–Puerto Cabello, długości 58 km, oddano do użytku w 1848), ale także gmachów publicznych, kościołów i budowli portowych (La Guaira). Wprowadzał zdobycze techniki europejskiej, m.in. przy budowie mostów, głównie wiszących, lansował też reformę szkolnictwa i utworzenie politechniki. Od 1852 był naczelnym inżynierem prowincji Caracas; połączył wówczas stolicę drogami bitymi z La Guaira, Guarenas, Cortada del Guayabo i La Victoria, tworząc podstawy sieci drogowej kraju. W 1865 zbudował zapórę wodną Caujarao w celu zaopatrzenia w wodę miasta Coro.

Zajmował się też intensywnie wynalazczością w rozmaitych dziedzinach. Skonstruował łuszczarkę mechaniczną kukurydzy, próbował ulepszyć technologię produkcji cukru z trzciny cukrowej, silnik parowy, piec hutniczy, zbudować silnik funkcjonujący przez rozprężanie gorącego powietrza, stateczki amfibie wyposażone w trakcję gąsienicową. Najciekawszy był pomysł specjalnego systemu jednoszynowej kolejki górskiej. L. nie miał możliwości realizacji swych pomysłów w Wenezueli, więc starał się je propagować podczas wizyt w USA (1859), Francji i Hiszpanii (1861–63). Podczas pobytu w Europie próbował zbudować karabin maszynowy własnego systemu (15-lufowy) dla powstańców styczniowych. Kolejkę górską, silnik powietrzny i gąsienice dla statków prezentował na wystawie powszechnej w Paryżu w 1867 jako delegat rządu wenezuelskiego. Opatentował je wówczas w Europie. Po powrocie przeniósł się do Ciudad Bolívar, gdzie podczas budowy mostów zmarł na żółtą febrę.

Syn L., Augusto, zrobił karierę w Wenezueli; był m.in. generałem, senatorem, członkiem rady państwa.

SBTP (J. Piotrowicz); SPPT (D. Rederowa).

B. Orłowski: *Osiągnięcia inżynierskie Wielkiej Emigracji*, Warszawa 1992; L. Zawisza: *Wojciech Lutowski – wynalazca i architekt. Jego życie i praca w Wenezueli XIX wieku*, Kraków 2000; tegoż: *Wojciech Lutowski – polski inżynier w Wenezueli*,

[w:] *II Kongres uczonych polskiego pochodzenia*, red. H.
Kubiak, J. Wróbel, Wrocław 1984, s. 286–293.

Bolesław Orłowski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)